

שמות חט"ז שיחה א'

רב מפרש ע"פ פשט התיבה - "חדש ממש", ומפרש שעיקר חטא פרעה היה בין אדם למקום (הלכה כרב באיסורי), ושמואל מפרש כפי פשט כללות הענין - שנתחדשו גזרותיו. ומפרש שעיקר חטא פרעה היה בין אדם לחבירו (הלכה כשמואל באיסורי).

על הפסוק (א' ח') "ויקם מלך חדש על מצרים" מפרש רש"י: "פליגי בה רב ושמואל, חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזרותיו".

והנה, בכמה מחלוקות בין רב ושמואל יש לומר שהולכים לשיטתייהו, שרב מפרש את המילה כפשוטה אף שישנו קושי בכללות הכתובים, ושמואל מפרש לפי פשטות כללות הענין אף שעל ידי זה התיבה אינה כפשוטו (לדוגמא על הפסוק "ויבא הביתה לעשות מלאכתו" רב ושמואל חד אמר לעשות מלאכתו ממש, וחד אמר לעשות צרכיו עמה. על הפסוק "מהודו ועד כוש" רב ושמואל חד אמר הודו בסוף העולם וכוש בסוף העולם וחד אמר הודו וכוש גבי הדדי הוו קיימי כשם שמלך על הודו וכוש כך מלך על כל העולם").

וכן הוא בפסוק דידן שרב מפרש את התיבה כפשוטה - "דכתיב חדש", ושמואל מפרש לפי פשטות כללות הסיפור - "שנתחדשו גזרותיו, דלא כתיב וימת וימלך".

אך מזה שרש"י אינו מביא את שמות רב ושמואל בכל מקום שמביא את מחלוקותם, מובן שהלשיטתייהו אינה הסיבה שרש"י מביא את שמותם. אלא הביאור (בזה שמביא את שמותם) הוא ש"הלכה כרב באיסורי", מפני שעיקר עיסוקו היה בהלכות שבין אדם למקום, ו"הלכה כשמואל בממונא" כי עיקר עיסוקו היה בהלכות שבין אדם לחבירו. ורש"י מביא את שמותם רק במקומות שהמחלוקת קשור עם החילוק הנ"ל.

ובנדון דידן: רב מפרש "חדש ממש" וא"כ עיקר רשעותו הוא לגבי הקב"ה (כי מעולם לא הטיב יוסף עימו, ויעקב לא בירכו). ושמואל מפרש "נתחדשו גזרותיו", שההדגשה היא רשעותו שבין אדם לחבירו, שאף שיעקב ויוסף היטיבו עמו באופן אישי אמר אל עמו "הבה נתחכמה לו וכו'".